

Het congres Zorgen voor elkaar

Met inspirerende parels uit Rotterdam

Door Hugo Meulblok

Op donderdag 4 oktober jl. vond het congres ‘Zorgen voor elkaar!’ plaats in De Heuvel in Rotterdam. Het congres - georganiseerd door Marktplaats Vrijwillige Zorg (van het CvD), de Rotterdamse Steunpunten Mantelzorg en Adviesbureau STOEL - stond in het teken van de samenwerking tussen formele en informele zorg. De dag is bijgewoond door ruim 100 belangstellenden. Aanwezig waren o.a.: wijkverpleegkundigen, welzijnswerkers, coördinatoren, mantelzorgers, vrijwilligers, programmamedewerkers, docenten, beleidsmedewerkers en managers. Kortom een diverse en brede vertegenwoordiging uit het veld.

Formele en informele zorg

Wat wordt verstaan onder formele en informele zorg? De formele zorg wordt beschouwd als betaalde professionele zorg. Onder informele zorg wordt verstaan alle niet betaalde zorg waaronder vrijwillige inzet, vrijwilligerswerk, mantelzorg en burenhulp. De relatie tussen formele en informele zorg – de Wmo is in 2007 in werking getreden – is nog steeds een actueel thema. De toekomst zal uitwijzen wat de invloed is van het nieuwe kabinet en de bezuinigingen, die gemeenten als uitvoerder van de Wmo treffen. Dit laat onverlet dat vanuit de informele zorg vele initiatieven worden genomen ter aanvulling en ondersteuning van het professionele aanbod. Initiatieven die gekoesterd moeten worden.

Opening door de dagvoorzitter

Annelies Smits – directeur Maatschappelijke Ondersteuning van het CvD – opende het congres en ging o.a. in op de begrippen verbinding en vertrouwen. Annelies vroeg aandacht voor alle initiatieven en benadrukte dat hier kracht en energie van uitstraalt en dat ze een basis vormen voor vertrouwen. Ze gelooft in de eigen kracht van mensen, maar ook dat mensen iets over hebben voor de ander. Het leggen van informele verbindingen in de buurt is volgens haar noodzakelijk om de verwachtingen waar te maken.

Rotterdamse parels – factoren die remmen en helpen in de samenwerking tussen formele en informele zorg

Niet voor niets stonden dan ook 16 Rotterdamse parels centraal. In deze parels komt de samenwerking tussen formele en informele zorg op verschillende wijzen inspirerend en onderscheidend tot uiting. Naast een presentatie werd in de workshops gediscussieerd over factoren die de samenwerking tussen formele en informele zorg bevorderen dan wel afremmen in deze specifieke situatie. Jandirk Pronk van Adviesbureau STOEL presenteerde kort de resultaten van deze discussies. In onderstaande tabel vindt u een aantal resultaten terug:

	Inhoud	Procedure	Proces
Wat remt?	<ul style="list-style-type: none"> • Professionaliseringsdrang van de vrijwilliger • Vraagverlegenheid van mensen • Versnippering 	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdelijkheid en afhankelijkheid van financiering • Gesloten in weekend • Gebrek aan continuïteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Angst professional dat vrijwilliger het niet kan • Mensen zien zichzelf niet als mantelzorger of vrijwilliger
Wat helpt?	<ul style="list-style-type: none"> • Resultaat zichtbaar maken • Mensen uit doelgroep, die het voortouw nemen, een vooraanstaande plek geven • Zoeken van samenwerkingspartners 	<ul style="list-style-type: none"> • Verbinden met bestaande activiteiten • Publiciteit en netwerken • Info aanbieden aan mantelzorgers 	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht, liefde, vertrouwen • Veranderbereidheid van professionals • Professionals leren samenwerken met de informele zorg

De betekenis van nabijheid – een onderzoek door Lilian Linders

Lilian Linders, onderzoeker bij de Wmo-werkplaats Noord-Brabant en werkzaam voor de Fontys Hogeschool, presenteerde de resultaten van haar onderzoek “*De betekenis van nabijheid. Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt*”. Het was een boeiende presentatie waarin verrassende en interessante bevindingen uiteen zijn gezet die een aantal vooronderstellingen van de Wmo ter discussie stellen:

Vooronderstelling Wmo	Conclusies onderzoek
Meer buurtcohesie leidt tot meer burenhulp	- Buurtcohesie is geen voorwaarde voor burenhulp
Een dreigend tekort aan informele zorg	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagverlegenheid is een groter probleem voor het tot stand komen van informele zorg dan onvoldoende aanbod. - De gerichtheid op eigen kracht en zelfredzaamheid heeft als onbedoeld neveneffect dat mensen geen steun meer durven vragen. - Hoe kwetsbare mensen ondersteunen als ze geneigd zijn geen hulp te vragen of te accepteren? - Tijd om afstand te nemen van het ideaal van autonomie.
Gezonde mensen helpen kwetsbare mensen	<ul style="list-style-type: none"> - De ‘lamme leidt de blinde’: informele helpers zijn vaak mensen die zelf klachten hebben. - De solidariteit speelt zich voor een belangrijk deel af tussen kwetsbare groepen onderling.

Een bevinding van het onderzoek is geïndividualiseerd buurschap waarbij sprake is van sociale afstand tussen mensen in deze buurt. Toch helpen mensen anderen, maar is het vaak één op één en op basis van een persoonlijke relatie. Opmerkelijk is dat geen van de bewoners

aangeeft dat door de professional het sociale netwerk is betrokken bij het geven van zorg of steun. Zijn deze resultaten te vertalen naar andere vergelijkbare buurten in de grote steden? De vraagverlegenheid wordt door Linders als onderdeel gezien van latent buerschap. De vraagverlegenheid wordt veroorzaakt door de angst voor afhankelijkheid, het ideaal van autonomie en het negatieve beeld van de samenleving. Dit negatieve beeld - gevoed door de gedachte dat mensen niet bereid zijn om anderen te helpen - is niet ondersteund in de interviews, omdat veel van de respondenten aangeven een bijdrage te leveren in de ondersteuning van kwetsbare mensen. Linders concludeert dat het een uitdaging is voor professionals om latent buerschap om te zetten in een manifest buerschap. Het is volgens haar weinig efficiënt om te werken aan buurtcohesie om de onderlinge hulp tussen mensen te bevorderen. De professional zal zich veel meer moeten richten op het creëren van sociale netwerken rondom kwetsbare mensen!

Afsluiting Project 'Mantelzorg in een nieuwe jas'!

Tijdens het congres vond tevens de afsluiting plaats van het project 'Mantelzorg in een nieuwe jas.' De laatste twee deelprojecten voor ex-mantelzorgers en mantelzorgers van GGZ-cliënten zijn gepresenteerd. Het project - onder leiding van Belinda Baan van het SMDC - kon daarmee worden afgerond. De afsluiting werd luister bijgezet door een muzikale bijdrage van twee moeders van GGZ-patiënten. Niet alleen de problematiek maar ook de bijzonderheid van GGZ-patiënten werd op indringende wijze - middels een rap - onder de aandacht gebracht. De productmappen van de twee doelgroepen zijn toegevoegd aan de al volle en zware rugzak met de mappen van de andere doelgroepen. De rugzak is door Bert van Oostenbrugge één - van de mantelzorg steunpuntfunctionarissen - symbolisch overhandigd aan Jaap Smit, beleidsmedewerker van de Dienst SoZaWe, verantwoordelijk voor de informele zorg in Rotterdam.

De organisatie kijkt terug op een geslaagd congres. Wij danken nogmaals de deelnemers voor hun aanwezigheid en inbreng en in het bijzonder de vertegenwoordigers van de parels.

Mocht u naar aanleiding van het congres verder willen praten over de relatie tussen formele en informele zorg of van gedachten willen wisselen over vraagstukken in uw werk en organisatie, dan bent u vrij contact op te nemen met onderstaande adviseurs van STOEL, advies in zorg en welzijn, telefoon 010-233 00 22.

Hugo Meulblok, Jandirk Pronk en Carel van Velzen

Binnen Rotterdam kunt u ook contact opnemen met Marktplaats Vrijwillige Zorg, Tanja Jagtenberg; tjagtenberg@cvd.nl, tel. 010-243 81 00.

En voor ondersteuning mantelzorg met Belinda Baan; b.baan@smdc.nl, tel. 010-240 06 22.

